

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פר' קדושים תשפ"ב

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני כניסת ויציאת השבת:

ירושלים - 18:38 | 19:56

תל אביב - 18:59 | 19:59

חיפה - 18:50 | 19:59

טבריה ומגדל - 18:57 | 19:58

באר שבע - 18:59 | 19:57

קדושה - בסיס להעצמה

לאחר מכן, בתחילת פרק כ', זה אף יותר בולט. שם, כפי שאמרנו אלו העונשים - מפס' ח' ואילך, אבל הפתיחה שונה - וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמְרוּ אִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתֵּן מִזְרְעוֹ לְמַלְךְ מוֹת יוֹמֶת עִם הָאָרֶץ יִרְגְּמֶהוּ בְּאֶבֶן. וְאִנִּי אֶתֶן אֶת פְּנֵי בְּאִישׁ הַהוּא וְהִכַּרְתִּי אֹתוֹ מִקְרֵב עִמּוֹ כִּי מִזְרְעוֹ נָתַן לְמַלְךְ לְמַעַן טַמְא אֶת מִקְדְּשִׁי וְלַחֲלֹל אֶת שְׁם קִדְשִׁי. (כ', ב'-ג')

ורש"י אומר במקום -

פנאי שלי, פונה אני מכל עסקי ועוסק בו .

בדרך כלל המושג 'לתת פנים' מופיע באופן חיובי, ואילו כאן, מדגיש לנו רש"י שזה להיפך. והפסוקים ממשיכים -

וְאִם הֶעֱלַם יְעֲלִימוּ עִם הָאָרֶץ אֶת עֵינֵיהֶם מִן הָאִישׁ הַהוּא בְּתַתּוֹ מִזְרְעוֹ לְמַלְךְ לְבַלְתִּי הִמִּית אֹתוֹ. וְשִׁמְתִּי אֲנִי אֶת פְּנֵי בְּאִישׁ הַהוּא וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ וְהִכַּרְתִּי אֹתוֹ וְאֶת כָּל הַזֵּנִים אַחֲרָיו לְזָנוֹת אַחֲרֵי הַמַּלְךְ מִקְרֵב עִמָּם. (שם ד', ה')

זה חריג מאד. וזו הפתיחה לעריות! אז נסכם - פרשת קדושים נמצאת בתווך בין האזהרות על איסורי העריות לבין הענישה עליהן, והמולך מופיע באמצע. ועוד דבר - מיד אחרי המולך מופיע

כִּי אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יִקְלַל אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ מוֹת יוֹמֶת אָבִיו וְאִמּוֹ קָלַל דְּמִיו בּוֹ. (כ', ט')

רש"י רצה שנשים לב למסגרת הזו פותח את פרשת קדושים במילים הבאות -

הוּו פְּרוּשִׁים מִן הָעֲרִיּוֹת וּמִן הָעֵבֶרִיָּה, שְׁכַל מְקוֹם שֵׁאתָה מוּצָא גֹדֵר עֲרוּה אֵתָה מוּצָא קְדוּשָׁה (ויק"ר שם ו): אֵשֶׁה זֹנָה וְחֲלָלָה וְגו' (ויקרא כא, ז) - אֲנִי ה' מִקְדְּשְׁכֶם. וְלֹא יִחַלֵּל זֶרְעוֹ - אֲנִי ה' מִקְדְּשׁוֹ (שם טו), קְדוּשִׁים יֵהִיוּ (שם ו) - אֵשֶׁה זֹנָה וְחֲלָלָה וְגו' (שם ז). (שם י"ט, ב')

וכידוע יש שיטה אחרת לרש"י שאולי אנחנו מעצמנו היינו נוקטים בה - גישה חיובית בלי קשר לפסוקים שהיו קודם לכן. כך הרמב"ן לומד באופן חיובי - "קדש עצמך במותר לך". גישה פוזיטיבית. לא רק לקיים את החובות אלא שיתכן מצב בו כל אחד מאיתנו יכול לקיים את התורה אבל להיות נבל ע"פ התורה, אבל צריך לקחת את המותר לך ובו להתקדש. אולי

אני מבקש לגעת בסוגיה שמרתקת את כל מי שנכנס לפרשת קדושים - הקשרים בין כל המצוות והפרטים המוזכרים בפרשה. לכאורה אין קשר - "קדושים תהיו... איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו.. אל תפנו אל האלילים". מה הקשר בין כל הפרטים הללו? מתחילים בקבוצת מצוות של 'בין אדם לחברו', עוברים ב- "ואהבת לרעך כמוך אני ה'" ואז עוברים ל- "את חוקותי תשמורו בהמתך לא תרביע כלאיים" ואז חוזרים לבן אדם לחברו - "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן...".

לפני כן שניכנס לסוגיה הזו, נשים לב לסיפור המסגרת. פרשת קדושים אורכת שני פרקים בלבד. בעצם אפשר לומר שהפרשה נמצאת היא בתווך בין פרק י"ח לפרק כ'. פרק י"ט הוא -

... קְדוּשִׁים תְּהִיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. (ויקרא י"ט, ב')

זו פרשה שנאמרה ב"הקהל", כי רוב גופי תורה תלויים בה, כפי שמביא רש"י שם - 'ואהבת לרעך כמוך', 'לא תלך רכיל בעמך', אל פנו אל האלילים. ואילו לפנייה ואחריה פרשת העריות - זו המסגרת, וזו נקודה חשובה מאד.

את פרק י"ח אנחנו קוראים במנחה של יום הכיפורים. אחרי שרוב פרשת 'אחרי מות' עוסקת בסדר עבודת כהן גדול ביוה"כ, מגיע פרק י"ח - אזהרה על איסורי עריות. פרק כ' הוא העוסק בעונשים (משם לומדים חז"ל את הכל "אין עונשין אא"כ מזהירין"). ולכן בפרק כ' חוזרים על כל הנושאים של פרק י"ח, ומבהירים מה הדין - חנק, סקילה וכו' ובאמצע - פרשת קדושים.

נשים לב לעוד נקודה מעניינת בסיפור המסגרת. בפרק י"ח עוסק באיסורי ערווה; אמו, אשת אביו, משכב זכר, בהמה, הדברים הכי נוראיים. אבל יש שם חריגה אחת שלא עוסקת בערווה אלא בעבודה זרה -

וּמִזְרַעְךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לְמַלְךְ וְלֹא תִתְּלַל אֶת שְׁם אֱלֹהֵיךָ אֲנִי ה'. (י"ח, כ"א)

הרמב"ן מדבר על זה שם - "וכלל איסור המולך שהוא מכלל עבודה זרה בכלל העריות", אבל הוא לא מסביר את הסיבה אלא רק מציין את זה כדי שנשים לכך לב.

הפרשה שפותחת ב'קדושים תהיו', גם מסיימת ב'קדושים תהיו' -

והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' ואבדל אתכם מן העמים להקות לי. (כ', כ"ו)

ולכן יש לכם כח להבדיל. ההבדלה הזו יסוד כל היסודות. אגב, ליל שבת אנחנו עושים קידוש אבל גם במוצאי שבת אנחנו מבדילים שזה בעצם קידוש, זו אותה מצווה. הקידוש בעצם מתחיל בהבדלה - השבוע הרי מתחיל במוצאי שבת כלומר הקידוש מתחיל בהבדלה ומסתיים בקידוש. בצבא אמרו לנו ש'לכל שבת יש מוצאי שבת', אבל זה בדיוק להיפך - לכל מוצאי שבת יש שבוע שמסתיים בשבת. הקידוש מתחיל בהבדלה. להבדיל בין קודש לחול, פרק י"ח ומסיים בפרק כ' ובאמצע קדושים תהיו - קדש עצמך במותר לך, בלפעול ולעשות ולעוף לשמיים - אבל הדרך להגיע לכל דבר כזה מתחילה מה'הגבל' הזה. וזה המולך שמעורב בפרשת העריות ולכן הוא פותח את האזהרות. כי אין דבר דוחה יותר ומעוות יותר מהמחשבה על מולך. זה לא נורמלי, זה חולני, מטורף - אבל כשאין גבול, צריך להבין שזה אפשרי. בבית ראשון בגיא בן הינום בירושלים היו עושים 'מולך' אחרי הצהרים, אחרי שבבוקר הקריבו חטאת בבית המקדש. כשאיבדת את הגבולות אין שום מעצורים שיכולים להפסיק את ההתדרדרות.

לכן הפתיחה היא כזו: ראשית 'קדושים תהיו כי קדוש אני' - זה מקור הכח שלך, הקדושה של הקב"ה, כי יש בך אלוקות ואני כולל הכל, וכיון שכך אז גם אתה יכול להיות קדוש. אי, מה הקושי שלך להיות קדוש? שאני כולל הכל, נכון? אם היו להיות קדושים היה על החתולים - זה לא היה כל כך מסובך. החתול רוצה חתולה ופח, לא ג'ירפה. לכן קר להיות קדוש, אבל לי נתן הקב"ה יצרים ובחירה וכו' - זה קשה. נתת לי חופש, הטבע שלנו הוא לא להיות מוגבל. יש זמר ששר 'אבל אני אוהב להיות בבית' אבל יש בי גם שאיפה לצאת החוצה עוד ועוד. "קדושים תהיו כי קדוש אני" - אני מקור החופש, ואתם יכולים להיות קדושים ע"י שתקחו את כל החופש הזה ותגבלו אותו לבנות ממנו בנין.

איך? בשני דברים, אומרת התורה, שלכאורה נראה שאין ביניהם קשר. לא 'כבד את אביך ואת אמך', זה יפה וכבר מופיע בעשרת הדברות אבל זה לא מוגבל לכם, עם ישראל. עשו היה מכבד את אביו ואת אמו מאד ולכן היה המודל לקיום הענין הזה. גם דמא בן נתינא הגוי היה מודל להערצה בזה. אבל אצלכם, עם ישראל, הענין הוא - 'איש אביו ואמו תיראו'. מורא אב זה לא כיבוד אב. זה להבין שכל מה שיש בעולם הקב"ה הוא כי אני ממשיך את אבא. ברמה ההלכתית, מורא אב זה לא לשבת במקומו - הוא אבא, ואני הבן שלו. התורה קוראת לבלעם "בלעם בנו בעור" (במדבר כ"ד, ג'). הוא אומר לבלק - "האזינה עדי בלק בנו ציפור" (שם כ"ג, י"ח). הפשט בזה הוא שזה תיאור ולשון ספרותית יפה, אלא חז"ל מבארים עמוק שהדרך שבה הוא הציג את עצמו היא שהגם שאני הבן של אבא שלי, הרי שאבא שלו היה בנו בבואה. גם בלק - ציפור

נגיע לרמב"ן בהמשך אבל רש"י טוען שקדושה באה התווך בין האזהרות לבין הענישות. וזה מחייב אותנו להבין את העניין וכן צריך להבין את ענין המולך כפי שאמרנו.

לעניות דעתי, התורה עונה על זה בשלש המצוות הראשונות שבפרשה - 'קדושים תהיו', 'איש אמו ואביו תיראו' ו-'את שבתותי תשמורו'.

הנטייה הטבעית שלנו בהבנה היא שכשמדברים על קדושה זה לדבר על משהו שהוא מעבר לנדרש, על התעלות, טהרה. והנה בא רש"י ואומר שבסיס הקדושה היא ההבנה שאע"פ שעיקר עבודת ה' היא 'האהבה והעשה טוב', כפי שמנסח בעל התניא בפרק מ"א, הרי שההתחלה היא היראה. נסביר את המושג 'יראה' באופן הכי פשוט - יראה היא אחריות (יש ביראה הרבה מעבר לכך אבל זהו הבסיס הראשוני). אם אין יראה, הקדושה לא תוכל להתקיים כי לא תהיה לה מסגרת, וחס וחלילה היא תוכל אף להגיע ולהיות להיפך. סיפור המסגרת של פרשת קדושים שעוסקת באהבת הרע, בלקט בשכחה, בפאה, ב'והדרת פני זקן', הוא הבסיס שהאדם יודע את אחריותו, את מקומו.

שאלנו לגבי המולך שמופיע באמצע פרשת העריות. אינני יודע אם זו הכוונה אבל חשבתי להציע רעיון אמיתי ונכון הגם שהוא מפחיד. העריות הן בעצם שבירת המסגרת. לפעמים קדושה באה מתוך שבירת מסגרות וזה נחשב לקדושה בעולם - 'אני פרוש', 'אני קדוש'. אבל פרשת העריות באה לשאול אותי האם אני זוכר מי הוא אבא, מיהי אמא. האם אני יודע וזוכר את מקומי, האם אני מקבל את המגבלות. זה קשה מאד, לכל בני האדם באשר הם. כשאני רוצה לאהוב את רעי כמותי - למה להתמקד בילד שלי? אולי אני יכול לאהוב את כל הילדים, לחבק את כולם, להאכיל את כולם, לתת לכולם את כל הלב שלי. והילד שלי? הוא כבר יסתדר. האם היראה, האחריות, המגבלה, אכן מגבילה אותך או שהיא בעצם מהווה בסיס להמראה. זה דבר גדול שמצריך חשיבה עמוקה.

האדם המודרני, וכולנו כאלה, לא אוהב מסגרות - וטוב שכך. המסגרת סוגרת והאדם רוצה פתוח, הוא שואף למרחב. צריך להחליף את המסגרת במילה בסיס להמראה. החללית כדי שהיא תמריא צריכה מגדל פיקוח חזק יותר, קשוח יותר, ברור יותר, מיוסד יותר. היום, כ"ח ניסן הוא "יסוד שבגבורה" - לכן ענין הברית נקרא 'יסוד'. אם אני רוצה להמריא לקומות גבוהות אני חייב לוודא לעצמי ששיש אצלי את הכח להיות מוגבל.

השורש ג.ב.ל. מייצר לנו את אחת המילים היפות בעברית. ג.ב.ל. זה גם גבול אבל זה גם לגבל - לערבב וללוש טיט ומלט. לגבל זה לערבב יחד חול, אבנים ומים כדי ליצור קירות ובנינים, עולמות שלמים - ובלבד שאני יודע מה המגבלה של כל רכיב - מים, טיט וכו'. מגדל שלם יתמוטט אם נשפוך לתוך התערובת יותר מדי מים, אם לא נשמור על הגבולות, אם לא נגביל את הר. "הגבל את ההר וקדשתו" (שמות י"ט, כ"ג), ואם לא תגביל את ההר - לא תתקדש.

כי כל הבריאה כלה מלאה נצחונות, כי הכל נברא מארבעה יסודות שהם אש רוח מים עפר, שכנגדם הם דומם צומח חי מדבר. וכלם הם הפכיים זה לזה, כי זה קר וזה לת, זה חם וזה יבש וכו' כמובא. אבל עקר קיום הבריאה היא דייקא על ידי הרכבתם יחד במזג השוה. כי כל הדברים מרכבים מארבעה יסודות וכל אחד מהיסודות מתגבר בכחו [האש אמנם רוצה לשרוף, והמים רוצים לכבות ולזרום, אבל] לבלי להתבטל לגמרי נגד חברו כי אם יתבטל לגמרי, אם כן יהיה חסר מהדבר יסוד אחד ויתבטל מציאותו. אבל אף על פי כן חלילה שהיסוד יתגבר יותר מדאי, רק להתגבר בכחו כפי המדה שצריך לתן באותו הדבר באפן שיתמזגו כל הארבעה יסודות במזג השוה. כגון יסוד האש שבחי צריך להתגבר ולנצח שלא יתבטל נגד יסוד המים שבחי כדי שלא יתקרר החי וימות. אבל חלילה לו להתגבר יותר מדאי, כי אז גם כן יתבטל הבעל חי וימות מרובי החמימות [האש צריכה שהמים יופיעו, יחד עם היותה אש בכל כוחה וכו']. וכן בכל הארבעה יסודות שבכל הדברים, כי ה' יתברך ברא כל הבריאה בשביל הנצחון דקדושה:

לזה קורא רבי נתן "נצחונות", כי נצחון זה לייצר תרכיב נצחי, הרכב מנצח, בו כל אחד יודע את מקומו. המלאכים יודעים לעשות את זה באופן פשוט כי אין להם בחירה אין להם יצר ולכן כל אחד עושה את תפקידו בלי להתערב עם האחד. גם הברואים באדמה יכולים לעשות כן כשהאדם לא מתערב. אבל הייצור המורכב ביותר -

כי זה ידוע שהכל נברא בשביל האדם, ועקר מעלת האדם על הכל, אפלו על המלאכים, היא מה שהוא בעל בחירה. ועקר הבחירה הוא בחינת נצחון, כי זה עקר מעלת הבחירה מה שיש מתנגד שרוצה למנעו מדרך החיים שהם התאוות והמדות רעות והמונעים והמסיתים וכו' שרוצים להטותו מדרך האמת. והוא מתגבר כנגדם לנצח אותם, שעל ידי זה שגבה מעלתו וזוכה למה שזוכה אם יזכה לעמד בנצחון מלחמה הזאת. ועל כן מחמת שהכל נברא בשביל זה, על כן ברא ה' יתברך כל הבריאה מפעלות משונות מאד, וכלם כמנצחים זה את זה וכו' [כלומר מייצרים את היכולת להגיע להרכב הנכון והמאוזן], אבל עקר קיומם כשהנצחון הוא כרצון הבורא יתברך שהטביע בהם הנצחון במזג השוה באפן שיתקיימו על ידי הנצחון דייקא כשהוא במזג השוה וכו'ל. אבל תכף כשאחד מהיסודות עובר הגבול ומנצח יותר מדאי אזי נחרב הדבר, כי מזה בא כל החולאות רחמנא לצלן כידוע. והכל הוא רמז להאדם שהכל נברא בשבילו שידע שצריך להתגבר בנצחון גדול כל ימיו. אבל הנצחון צריך להיות באמת לאמתו בשביל ה' יתברך, בשביל קיום

בנו. ואצלנו - איש אביו ואמו תיראו. האם אתה ירא. הפרשה שלנו עוסקת יותר מכל דבר אחר ב'יראת מאלוקיך' - ומאבא שלך ומאמא שלך. לא לאבד את המצב של אבא ושל אמא. אתה חי בעולם של יש בו אבא ואמא ואתה ירא, אתה אחראי שהעולם לא ייזק - זו הפתיחה לקדושים תהיו.

ובהמשך המצווה שניה - "ואת שבתותי תשמורו". רש"י שואל שם מה הקשר, ומבאר שאם אבא אומר לחלל שבת אז תקשיב לקב"ה ולא לו. זה יפה אבל זה נכון לכל המצוות, אז למה דווקא שבת מזכרת? והתשובה היא - כי שבת היא בסיס הכח שלנו לקיום מצוות 'קדושים תהיו' - תינוק אותו משבת. זה חלק מהייחוד שלכם. כיבוד אב ואם, משפחתיות שייך לכל העולם, אבל קדושים תהיו כי קדוש אני - זה רק אתם עם ישראל.

גם 'את שבתותי תשמורו' - זה רק אני ואתם, "כי אות היא ביני וביניכם" (שמות ל"ג, י"א). שבת היא הרגע שבו אני תופס את חידוש עולם. "כי בו שבת ה' מכל מלאכתו", "וביום השביעי שבת וינפש". זו הברית שמזכירה לנו שכל הטבע נשלט ע"י הקב"ה, שאני יכול להגיע ושבת ולהיכנס אליה כשכל מלאכתי עשויה ואני לא מוביל פה כלום, אני שובת. השבת היא הכח להשכין את הקדושה בחיי היומיום.

ואז ממשיכים בהלכות הבאות -

אַל תִּפְּנֹוּ אֶל הָאֱלֹהִים וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (ויקרא י"ט, ד')

למה? - כי האדם, כאשר הוא באמת דבוק באלוקיו, במימד הזמן (השבת) במימד הנפש (אביו ואמו תיראו) - הוא חי את זה במימדי חייו, ואז הוא לא זקוק לריגושים ולעבודה זרה, ולדברים חיצוניים חולפים להיתפס בהם. ב'הפוך על הפוך', בעולם המודרני, ככל שהעולם פתוח יותר הוא מחפש יותר אלילים, כוכבים, סטארים. זה הרי אבסורדי. הוא רוצה להיות פתוח אבל הוא זקוק לכוכב חולף שאפשר להיתפס בו (הגם שהוא מחליף אותו השכם והערב), כי הוא לא בנוי על היסוד של "כל מקום שאתה מוצא ערווה שם אתה מוצא גדר קדושה" - ורק אחרי הפתיחה הזו יבוא "קדש עצמך במותר לך".

לנצח את מלאכת בית ה'

לסיום הדברים נדבר בעוד נקודה אחת, על עוד הקשר מוזר בין שני סמוכים בפרשה:

לֹא תִקֶּם וְלֹא תִטֹּר אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעַךְ כְּמוֹךָ אֲנִי ה'. אֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמֹרוּ בְּהִמָּתְךָ לֹא תִרְבִּיעַ כְּלָאִים שֶׁדָּךְ לֹא תִזְרַע כְּלָאִים וּבְגֵד כְּלָאִים שֶׁעֲטָנֹו לֹא יַעֲלֶה עֲלֶיךָ. (ויקרא י"ט, י"ח-י"ט)

מה הקשר בין כלאיים וסדר זרעים, מצוות התלויות בארץ, לבין 'ואהבת לרעך כמוך'?

יש תורה פלאית של רבי נחמן זיע"א שמנסח אותה תלמידו רבי נתן זיע"א על 'ואהבת לרעך כמוך' שמופיעה בליקוטי הלכות שיש להאריך בה עוד בשבת. זו תורה אדירה שאולי תסביר לנו את החיבור הזה של הפסוקים של 'ואהבת לרעך כמוך' יחד עם 'בהמתך לא תרביע כלאיים' -

העולם שעומד על התורה ועבודה...¹ (ליקוטי הלכות, ברכות, הראיה וברכות פרטיות ה', אות ו')

נגיד את זה במילים שלנו. מה זה 'ואהבת לרעך כמוך אני ה' - נכון שאני ה' מורכב מהכל? אז בן אדם דע שאם אתה רוצה לאהוב לרעך כמוך, הרי שהרע שאתה פוגש לידך כל תפקידו הוא שהוא בא להביא את הכח המתנגד אליך וכשתדע לפעול יחד עם הכח שלו אתה תפתח את עצמך ותגלה את ה'אני ה'". ואהבת לרעך כמוך - אה תופיע את הכוחות שלך כי הקב"ה שלח אליך את המתנגד לך, לטובתך, כמו האש והמים, הרוח והעפר, ורק ביכולת הזו להרכיב את הכל תוכל ליצור את השלמות הזו.

"ואהבת לרעך כמוך" - זה באדם, ואילו "את בהמתך לא תרביע כלאיים, שדך לא תזרע כלאיים".

שמחה בעז"ה לשבת שלום ומבורך וחודש טוב ישועות ונחמות בקרב.

השיעור מוקדש לע"נ
מלכה רחל בת **נחמה ויצחק** ע"ה
הרה"ח **יצחק** ב"ר **אברהם עבי קופמן** ז"ל
לרפואת
עמרם בן **אירדה חיה** הי"ו

ולחזלמת היולדת
תמר שמחה בת **אריאל ואסתר** תחי' **ובנה**
שנולד לה במזל טוב

להקדשת שיעורים ניתן לפנות בהודעת וואטסאפ
לעמנואל - 054-7500516

כמוך. ואמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה. כי כל בני אדם משנים בדעותיהם זה מזה כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה. והכל מחמת בחינת הנ"ל, שה' יתברך ברא הכל בשנויים רבים לאין קץ וכל אדם דעתו משנה מחברו. ובקדשה צריכים כל הבחינות הנזכרות לעיל שכתבנו לענין התמזוגות הארבעה יסודות. כי כל המדות והדעות של כל אדם הוא כפי התגברות היסודות שבו שמהם כל המדות כמובא. שמי שמתגבר בו ביותר יסוד זה הוא חזק באותה המדה ודעתו נוטה לזה. וחברו להפך וכו'. ובקדשה מי שכונתו אל האמת צריך בודאי להיות חזק מאד בדעתו ובמדותיו הטובים שבהם לו ובהדרך הישר שבהם לו, ולבלי להניח את עצמו להתנצח חס ושלוש משום אדם:

¹ המשך הדברים - ...וגם לא שיהיה לו חס ושלוש נצחון של שקר בשביל כבוד ותאוות עולם הזה שזה הנצחון הוא הריסת העולם חס ושלוש. ועל כן אפלו מי שנראה לו שכונתו אל האמת שרוצה בנצחון בשביל לגמר איזה מצוה או דבר שבקדשה, אף על פי שבזה צריכין להיות חזק מאד, אף על פי כן צריך להסתכל היטב שלא יגיע חרבן והריסה חס ושלוש על ידי זה, כי שנאווי המחלקת וגדול השלום. על כן צריכין להשתדל למעט במחלקת בכל מה דאפשר אף על פי שנדמה לו שחולק לשם שמים. מכל שכן וכל שכן שצריך להסתכל על עצמו אם כונתו לשמים, כי הלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות. ועל כן כשרואין את חברו שחביב עליו זה יקר מאד מאד וכל התורה תלויה בזה, כמו שכתוב ואהבת לרעך